

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/1/2020
Identifikačné číslo spisu: 7017201156
Dátum vydania rozhodnutia: 25.11.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:7017201156.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobkyne: Ž. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom R. XXX, F., zastúpenej: Advokátska kancelária - Ján Buroci, s. r. o., so sídlom Za šestnástkou 17, Spišská Nová Ves proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Generálneho riaditeľa žalovanej, č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13.10.2017, o kasačnej sťažnosti proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach, č. k. 5Sa/45/2017-27 zo dňa 20. augusta 2019, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach, č. k. 5Sa/45/2017-27 zo dňa 20. augusta 2019 m e n í tak, že rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej, č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13.10.2017 z r u š u j e a vec v r a c i a žalovanej na ďalšie konanie.

II. Žalobkyni p r i z n á v a úplnú náhradu účelne vynaložených trov konania na krajskom súde a na kasačnom súde.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 5Sa/45/2017-27 zo dňa 20.08.2019 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania rozhodnutia žalovanej (jej generálneho riaditeľa) č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13.10.2017, ktorým podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej iba „zákon č. 461/2003 Z. z.“) zamietol odvolanie žalobkyne a potvrdil rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie, Bratislava, č. XXX XXX XXXX X zo dňa 06.06.2017, ktorým bola žalobkyni podľa § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení uložená povinnosť vrátiť neprávom vyplatený vdovský dôchodok v celkovej sume 336,47 eur, do 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia.

2. Z administratívneho spisu žalovanej krajský súd zistil, že žalobkyňa žiadosťou, spísanou dňa 05.09.2008, požiadala Sociálnu poisťovňu o priznanie vdovského dôchodku po nebohom manželovi, S. O., od 12.08.2008. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX zo dňa 20.05.2009, bol žalobkyni podľa § 74, § 81 ods. 1 § 82 ods. 2 zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a čl. 46 ods. 1

nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 priznaný vdovský dôchodok od 12.08.2008. Z odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva poučenie o podmienkach trvania nároku na vdovský dôchodok a jeho výplatu. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 17.03.2015, zmeneným rozhodnutím, č. XXX XXX XXXX X - L. zo dňa 13.04.2015, bola žalobkyni podľa § 74 ods. 2 a 3, § 112 ods. 4 a 6 zastavená výplata vdovského dôchodku od 12.04.2015 s tým, že sumu vdovského dôchodku, vyplatenú po zániku nároku na tento dôchodok oznámi odporkyňa dodatočne osobitným rozhodnutím. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X - L. zo dňa 13.04.2015 bola žalobkyni podľa § 236 ods. 1 písm. b) zákona č. 310/2006 Z. z. uložená povinnosť vrátiť neprávom vyplatený vdovský dôchodok v celkovej sume 1.948,02 eur za obdobie od 12.09.2012 do 11.04.2015, pričom jeho dôvody korešpondujú s dôvodmi rozhodnutia o zastavení výplaty tohto dôchodku. O opravnom prostriedku žalobkyne, podanom proti tomuto rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, ústredie, Bratislava, dôvody ktorého v podstate korešpondujú s dôvodmi predmetnej žaloby, rozhodol Krajský súd v Košiciach rozsudkom zo dňa 21.02.2017, č. k. 5Sd/37/2015-43, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 10.04.2017 tak, že napadnuté rozhodnutie zrušil a vec vrátil Sociálnej poisťovni, ústrediu na ďalšie konanie z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov, keď správny orgán sa v odôvodnení rozhodnutia argumentačne nevysporiadal s otázkou splnenia, resp. nesplnenia oznamovacej povinnosti žalobkyňou, ako aj vyhodnotením nezaopatrenosti jej syna F. O. vo vzťahu k dôkazom, obsiahnutým v spisovom materiáli (potvrdenie o ukončení štúdia zo dňa 25.07.2012, resp. žiadosť o invalidný dôchodok a podklady k nej).

3. Z pripojeného dávkového spisu F. O. krajský súd ďalej zistil, že v tomto sa nachádza potvrdenie TU Košice zo dňa 25.07.2012, z ktorého vyplýva, že F. O. navštevoval školu od 01.09.2011 do 20.07.2012, kedy bol zo štúdia vylúčený. Z poznámky na tomto doklade zo dňa 22. nečitateľný mesiac 2014 vyplýva, že podpísaná pracovníčka Sociálnej poisťovne konštatuje, že nevie, s čím toto potvrdenie došlo, a že bolo založené v spise. Ďalej súd zistil, že F. O. požiadal o priznanie invalidného dôchodku žiadosťou zo dňa 05.02.2013, z obsahu ktorej vyplýva, že prílohou tejto žiadosti je potvrdenie o návšteve školy, TU Košice, od 01.09.2011 do 20.07.2012. Rozhodnutím č. XXX XXX XXXX L. zo dňa 12.03.2013, mu bol podľa § 70 ods. 2 a § 82 zákona o sociálnom poistení od 05.02.2010 priznaný invalidný dôchodok, keďže posudkovým lekárom sociálneho poistenia príslušnej pobočky bol uznaný invalidným od 07.06.2008, teda v období, v ktorom bol nezaopatreným dieťaťom, pričom miera poklesu jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť bola stanovená v rozsahu 45 %. Z odpovede posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, pobočka Spišská Nová Ves zo dňa 04.02.2015 na žiadosť o posúdenie zdravotného stavu F. O. na účely sirotského dôchodku zo dňa 14.01.2015 k dátumu 12.08.2012, obsiahnutej v tomto administratívnom spise vyplýva, že zdravotný stav menovaného bol posúdený na účely invalidného dôchodku dňa 05.02.2013 - zdravotný stav neodôvodňoval osobitnú starostlivosť podľa prílohy č. 2 zákona o sociálnom poistení, vzhľadom na ktorú skutočnosť ho nemožno považovať za nezaopatrené dieťa v zmysle § 9 ods. 1 písm. b) bod 2. a 3. zákona o sociálnom poistení. Z odpovede posudkového lekára sociálneho poistenia Sociálnej poisťovne, pobočka Spišská Nová Ves zo dňa 03.11.2015 na žiadosť Sociálnej poisťovne, ústredie, Bratislava zo dňa 19.10.2015 o oznámenie, či F. O. v období od 20.07.2012 do 12.02.2015 je možné považovať za nezaopatrené dieťa v zmysle § 9 ods. 1 písm. b) bod 2. a 3 zákona o sociálnom poistení vyplýva, že uvedená pobočka odkazuje na svoje vyjadrenie zo dňa 04.02.2015 s tým, že menovaný má ukončené stredoškolské vzdelanie, jeho zdravotný stav bol posúdený na žiadosť poistenca o invalidný dôchodok dňa 05.02.2013 s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v rozsahu 45 %, pričom kontrolná lekárska prehliadka, realizovaná dňa 25.03.2014, potvrdila rovnakú mieru poklesu jeho schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť. Posudkový lekár zároveň konštatoval, že zdravotný stav menovaného bol stabilizovaný, nebolo preukázané jeho zhoršenie, tento neodôvodňoval osobitnú starostlivosť podľa prílohy č. 2 zákona o sociálnom poistení, a preto F. O. nemožno považovať za nezaopatrené dieťa v zmysle § 9 ods. 1 písm. b) bod 2. a 3 cit. zákona.

4. Dňa 06.06.2017 vydala Sociálna poisťovňa, ústredie Bratislava pod č. XXX XXX XXXX X rozhodnutie, ktorým bola žalobkyni podľa § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení uložená povinnosť vrátiť neprávom vyplatený vdovský dôchodok v celkovej sume 336,47 € do 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia za obdobie od 12.09.2012 do 11.03.2013, kedy nespĺňala podmienky pre jeho výplatu.

5. Podľa názoru krajského súdu, v správnom konaní bol dostatočne zistený skutkový stav a z neho bol vyvodенý aj správny právny záver. Žalovaná sa dostatočným spôsobom vysporiadala so všetkými námietkami vznesenými žalobkyňou. Krajský súd považoval za preukázané, že žalobkyňa si svoju povinnosť, vyplývajúcu jej z § 227 ods. 3 druhá veta zákona o sociálnom poistení, t. j. do ôsmich dní oznámiť príslušnej organizačnej zložke Sociálnej poisťovne zmenu v skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na dávku, zánik nároku na dávku, nároku na jej výplatu a jej sumu (oznámenie o ukončení štúdia syna F. O. od 20.07.2012) v zákonnej lehote nesplnila. Argumentáciu žalobkyne v tejto súvislosti, opierajúcu sa o tvrdenie, že túto skutočnosť Sociálnej poisťovni oznámil už jej syn F. O., keďže potvrdenie TU Košice zo dňa 25.07.2012, z ktorého vyplýva, že študoval na Fakulte výrobných technológií so sídlom v Prešove od 01.09.2011 do 20.07.2012, kedy bol zo štúdia na vlastnú žiadosť vylúčený, jej doručil so žiadosťou o ponechanie sirotského dôchodku, čo však nevie preukázať, keďže to oznamoval obyčajnou zásielkou, ako aj o tvrdenie, že túto skutočnosť Sociálnej poisťovni oznámila už 04.09.2012, kedy jej syn podal žiadosť o dávku sociálneho poistenia, ku ktorej pripojila citované potvrdenie nebolo možné akceptovať, pretože, ako to vyplýva z obsahu tejto žiadosti, ktorú žalobkyňa pripojila k žalobe, ide o žiadosť o posúdenie zdravotného stavu menovaného dieťaťa na účely dávky sociálneho poistenia, súčasťou ktorej je lekársky nález, ktorý bol potvrdený ošetrovateľom O. O. S. dňa 16.11.2012, z ktorej nevyplýva, že by k nej bolo pripojené citované potvrdenie. Žiadny iný dôkaz v tejto súvislosti žalobkyňa nepredložila. Naopak, zo žiadosti o invalidný dôchodok, spísanej s F. O. dňa 05.02.2013, obsiahnutej v jeho dávkovom spise, jednoznačne vyplýva, že prílohou tejto žiadosti je potvrdenie o návšteve školy TU Košice od 01.09.2011 do 20.07.2012. Súd z jeho dávkového spisu zistil, že fyzicky toto potvrdenie k citovanej žiadosti pripojené nie je, čo odôvodňuje poznámku na tomto doklade, nachádzajúcom sa v tomto spise zo dňa 22. nečitateľný mesiac 2014, že podpísaná pracovníčka Sociálnej poisťovne konštatuje, že toto potvrdenie bolo vložené v spise a nevie, s čím došlo. Preto sa správny súd stotožnil s tvrdením žalovanej i správneho orgánu prvého stupňa, že relevantným spôsobom bolo preukázané, že predmetné potvrdenie bolo Sociálnej poisťovni doručené spolu so žiadosťou syna žalobkyne o invalidný dôchodok, dňa 05.02.2013. Tento dátum správne orgány potom správne považovali za dátum, ku ktorému žalobkyňa poberala vdovský dôchodok neoprávnene, v zmysle § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení.

6. Ďalej krajský súd uviedol, že z dôkazov vykonaných v správnom i súdnom konaní tiež vyplýva, že pre účely posúdenia nezaopatrenosti menovaného dieťaťa žalobkyne bol príslušným posudkovým lekárom sociálneho poistenia posúdený jeho zdravotný stav k dátumu 12.08.2012 a následne, ako to vyplýva z odpovedí Sociálnej poisťovne, pobočka Spišská Nová Ves, zo dňa 04.02.2015, ako aj zo dňa 03.11.2015, obsiahnutých v dávkovom spise F. O. so záverom, že jeho zdravotný stav bol posúdený pre účely invalidného dôchodku dňa 05.02.2013 a tento neodôvodňoval osobitnú starostlivosť podľa prílohy č. 2 zákona o sociálnom poistení, vzhľadom na ktorú skutočnosť ho nemožno považovať za nezaopatrené dieťa v zmysle § 9 ods. 1 písm. b) bod 2. a 3. zákona o sociálnom poistení. Takú starostlivosť zdravotný stav v dôsledku jeho stabilizácie neodôvodňoval ani po tomto dátume. Skutočnosť, že tento bol na uvedený účel posudzovaný až v roku 2015, je pre posúdenie predmetnej veci právne irelevantná, pretože príslušný posudkový lekár vychádzal z dostupnej zdravotnej dokumentácie za celé sporné obdobie, nachádzajúcej sa v posudkovom spise menovaného. Uvedené závery posudkového lekára majú oporu v obsahu citovanej prílohy (IV. kapitola).

7. Rozhodnutie o priznaní vdovského dôchodku žalobkyňi obsahuje okrem iného aj poučenie o povinnosti v zmysle citovaného § 227 ods. 3 druhá veta. Z uvedeného nie je možné vyvodiť iný záver, než že táto vedela alebo musela z okolností predpokladať, že ukončením štúdia oboch jej detí došlo k zmene v skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na predmetnú dávku, ako aj to, že uvedené je potrebné Sociálnej poisťovni v zákonom stanovenej lehote relevantným spôsobom oznámiť. Keďže žalobkyňa požadovaným spôsobom nepostupovala, v zmysle § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení, jej vznikla povinnosť neprávom vyplatenú sumu 336,47 eur vrátiť. Výška preplatku na vdovskom dôchodku bola aj správne vyčíslená, ako je to špecifikované v odôvodnení napadnutého rozhodnutia správneho orgánu prvého stupňa s tým, že obdobie, za ktoré jej vdovský dôchodok nepatrilo, pretože nespĺňala podmienky pre jeho výplatu, bolo správne určené ako obdobie od 12.09.2012, ku

ktorému dňu jej bola predmetná dávka vyplatená oprávnene, keďže syn S. ukončil štúdium ku dňu 31.08.2012, takže k uvedenému dátumu prestali byť nezaopatrenými obe jej deti, do 11.03.2013, keďže Sociálna poisťovňa sa o vylúčení jej syna F. zo štúdia dozvedela až z prílohy (potvrdenia o vylúčení zo štúdia) k jeho žiadosti o invalidný dôchodok, keďže ani menovaný si v zákonnej lehote predmetnú povinnosť nesplnil vo vzťahu k jeho sirotskému dôchodku.

8. Proti rozsudku krajského súdu podala žalobkyňa (ďalej aj „sťažovateľka“) v zákonom určenej lehote kasačnú sťažnosť z dôvodu, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci.

9. Nesprávny právny záver podľa sťažovateľky spočíval v tom, že okolnosť, že syn F. bol nezaopatreným dieťaťom, mal mať súd preukázanú z posúdenia zo dňa 05.02.2013, tvoriaceho prílohu k žiadosti o priznanie invalidného dôchodku. Ak skonštatoval, že u žalobkyne sú splnené podmienky podľa § 236 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z., a že vedela alebo mohla predpokladať, že jej dávka nepatrí, vychádzal z nesprávneho názoru. Samotná žalovaná uznala F. za nezaopatrené dieťa rozhodnutím, č. XXX XXX XXXX X-S. zo dňa 12.03.2013 tým, že mu priznala sirotský dôchodok za obdobie od 12.09.2012, podľa § 76 ods. 1 zákona. Týmto bola ubezpečená, že je nezaopatreným dieťaťom a dávky sú prijímané právom.

10. Krajský súd podľa názoru žalobkyne zmätočne uviedol dôvody pre zamietnutie žaloby, keď v bode 27. poukazoval na nesplnenie oznamovacej povinnosti podľa § 227 ods. 3 zákona a odkazoval na právny dôvod pre vrátenie dávok podľa § 236 ods. 1 písm. a) cit. zákona, ktorý nemá oporu v danom porušení povinnosti.

11. Krajský súd mal preukázané splnenie oznamovacej povinnosti. Nemohol byť preto prijatý správny záver o doručení potvrdenia žalovanej dňa 05.02.2013, čo odporuje obsahu listiny - potvrdenia TU KE zo dňa 25.07.2012. Chybou v písaní bol uvedený prvý mesiac roku 2012, avšak potvrdenie bolo vydané 25.07.2012. Ak žalovaná tvrdila, že predmetná listina bola doručená v r. 2013, toto tvrdenie odporuje obsahu listiny. Je preto potrebné sa prikloniť k tvrdeniu žalobkyne, že potvrdenie bolo predložené pri osobnej návšteve, dňa 04.09.2012.

12. Z uvedených dôvodov sťažovateľka žiadala, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

13. Žalovaná vo vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedla, že dôvody uvádzané v kasačnej sťažnosti nie sú opodstatnené. Podľa jej názoru krajský súd vec správne právne posúdil. Poukázala na svoje doterajšie vyjadrenia vo veci, ktorých sa pridržiava. Jej rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonom, a preto žiadala kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietnuť.

14. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) po zistení, že kasačnú sťažnosť podal včas účastník konania, preskúmal vec v rozsahu kasačnej sťažnosti bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná.

15. Spornou v danom prípade bola otázka, či orgány verejnej správy oboch stupňov postupovali správne, keď dospeli k záveru, že boli splnené dôvody na vrátenie neoprávnene vyplateného vdovského dôchodku podľa § 236 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení, v celkovej sume 336,47 eur, za obdobie od 12.09.2012 do 11.03.2013.

16. Podľa § 74 ods. 1 písm. a) až c) zákona č. 461/2003 Z. z. v účinnom znení, vdova má nárok na vdovský dôchodok po manželovi, ktorý ku dňu smrti bol poberateľom starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku, ku dňu smrti splnil podmienky nároku na starobný dôchodok alebo získal počet rokov dôchodkového poistenia na nárok na invalidný dôchodok, alebo zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania.

17. Podľa § 74 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., vdova má nárok na výplatu vdovského dôchodku

počas jedného roka od smrti manžela.

18. Podľa § 74 ods. 3 písm. a) až e) zákona č. 461/2003 Z. z., po uplynutí obdobia uvedeného v odseku 2 má vdova nárok na výplatu vdovského dôchodku, ak:

- a) sa stará o nezaopatrené dieťa,
- b) je invalidná z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 % alebo
- c) vychovala aspoň tri deti,
- d) dovŕšila vek 52 rokov a vychovala dve deti,
- e) dovŕšila dôchodkový vek.

19. Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., nezaopatrené dieťa podľa tohto zákona je dieťa:

- a) do skončenia povinnej školskej dochádzky,
- b) po skončení povinnej školskej dochádzky, najdlhšie do dovŕšenia 26 rokov veku, ak:
 - 1. sa sústavne pripravuje na povolanie,
 - 2. pre chorobu a stav, ktoré si vyžadujú osobitnú starostlivosť podľa prílohy č. 2, sa nemôže sústavne pripravovať na povolanie alebo nemôže vykonávať zárobkovú činnosť alebo
 - 3. pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav je neschopné sa sústavne pripravovať na povolanie alebo je neschopné vykonávať zárobkovú činnosť.

20. Podľa § 9 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z., dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav nezaopatreného dieťaťa je choroba a stav uvedené v prílohe č. 2, ktoré podľa poznatkov lekárskej vedy majú trvať alebo trvajú dlhšie ako jeden rok a ktoré si vyžadujú osobitnú starostlivosť podľa tejto prílohy.

21. Podľa § 9 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z., nezaopatrené dieťa nie je dieťa:

- a) ktoré sa sústavne pripravuje na povolanie štúdiom, ak už získalo vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a bol mu priznaný akademický titul podľa osobitného predpisu, alebo
- b) ktoré je poberateľom invalidného dôchodku priznaného z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70 %.

22. Podľa § 227 ods. 2 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z., poistenec a poberateľ dávky sú povinní preukázať skutočnosti rozhodujúce na vznik a na zánik nároku na dávku, nároku na jej výplatu a jej sumu; ak poberateľ dávky, osobitný príjemca alebo zákonný zástupca boli písomne vyzvaní Sociálnou poisťovňou, aby preukázali tieto skutočnosti, sú povinní výzve vyhovieť v lehote do ôsmich dní odo dňa doručenia výzvy, ak Sociálna poisťovňa neurčila inú lehotu.

23. Podľa § 227 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z. z., lehota na splnenie povinnosti podľa odseku 2 písm. b) je zachovaná aj vtedy, ak doklad preukazujúci skutočnosti rozhodujúce na vznik a na zánik nároku na dávku, nároku na jej výplatu a jej sumu sa v ustanovenej lehote odovzdal na prepravu poštou alebo odoslal faxom alebo elektronickou poštou.

24. Podľa § 236 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., poberateľ dávky je povinný vrátiť dávku alebo jej časť odo dňa, od ktorého mu nepatrila alebo nepatrila v poskytovanej sume, ak:

- a) nesplnil povinnosť uloženú týmto zákonom,
- b) prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila, alebo
- c) vedome inak spôsobil, že dávka alebo jej časť sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila.

25. Nebolo sporné, že žalobkyni bol vdovský dôchodok priznaný rozhodnutím zo dňa 12.12.2008.

26. Z obsahu spisu kasačný súd zistil, že sťažovateľka bola od 01.08.2001 poberateľkou peňažného príspevku na opatrovanie synov podľa § 40 zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia, a to S. O., nar. XX.XX.XXXX a F. O., nar. XX.XX.XXXX. F. O. bol rozhodnutím zo dňa 12.03.2013 priznaný invalidný dôchodok spätne od

05.02.2010 z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o 45 % v porovnaní so zdravou osobou. Invalidným sa stal dovŕšením veku 18 rokov, dňa 07.06.2008.

27. Z dokladov predložených súdu je zrejmé, že sťažovateľka bola v spornom období, okrem poberania vdovského dôchodku, zároveň poberateľkou peňažného príspevku na opatrovanie oboch svojich synov, pričom F. O. v rámci neho nedovŕšil vek 26 rokov (§ 9 ods. 1 písm. b) bod 2. zákona č. 461/2003 Z. z.). Tento syn sťažovateľky bol posúdený ako fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím (staršia ako šesť rokov), ktorá bola podľa komplexného posudku vypracovaného podľa § 15 ods. 1 zákona č. 447/2008 Z. z., odkázaná na opatrovanie podľa § 40 zákona o peňažných kompenzáciách.

28. Z obsahu žalobou napadnutého rozhodnutia a z jemu predchádzajúceho prvostupňového rozhodnutia vyplýva, že dôvodom pre prijatie záveru o neprávom vyplácanom vdovskom dôchodku v spornom období bola okolnosť, že sťažovateľka musela vedieť alebo predpokladať, že na uvedenú dávku, od 20.07.2012 do 11.03.2013, nemá nárok. Zároveň bolo skonštatované, že F. O. vzhľadom na zdravotný stav nespĺňal podmienku nezaopatrenosti, pretože jeho zdravotný stav nevyžadoval osobitnú starostlivosť podľa prílohy č. 2., v spojení s § 9 ods. 1 písm. b) bod 2. zákona č. 461/2003 Z. z..

29. Podľa názoru kasačného súdu je rozhodnutie žalovanej nepreskúmateľné. Z dokladov obsiahnutých v predložennom spise vyplýva, že F. O. má ťažké zdravotné postihnutie - cystickú fibrózu, sprevádzanú pľúcny a gastroenterologickými prejavmi. V spise sa však nenachádza doklad o posúdení zdravotného stavu syna sťažovateľky.

30. Podľa § 153 ods. 3 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z., lekárska posudková činnosť dôchodkového poistenia zahŕňa posudzovanie dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu nezaopatreného dieťaťa, choroby a stavu nezaopatreného dieťaťa, ktoré si vyžadujú osobitnú starostlivosť.

31. Podľa § 153 ods. 8 zákona č. 461/2003 Z. z., posudkový lekár pri výkone lekárskej posudkovej činnosti spolupracuje s praktickým lekárom, ošetrojúcim lekárom a s revíznym lekárom zdravotnej poisťovne. Posudkový lekár sociálneho poistenia ústredia môže posúdiť dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav poistenca v prítomnosti prísediaceho lekára so špecializáciou v príslušnom špecializačnom odbore.

32. Podľa § 195 ods. 1 a 2 zákona č. 461/2003 Z. z., organizačná zložka Sociálnej poisťovne pred vydaním rozhodnutia postupuje tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav veci, a na ten účel obstará potrebné podklady na rozhodnutie. Podkladom na rozhodnutie sú najmä podania, návrhy a vyjadrenia účastníkov konania, dôkazy, čestné vyhlásenia, ako aj skutočnosti všeobecne známe alebo známe organizačnej zložke Sociálnej poisťovne z jej činnosti.

33. Zo strany orgánov verejnej správy nebol v správnom konaní posúdený zdravotný stav syna sťažovateľky, F. O., posudkovým lekárom za účelom zistenia, či jeho zdravotný stav si vyžaduje osobitnú starostlivosť podľa § 153 ods. 3 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z.. List posudkového lekára sociálneho poistenia zo dňa 04.02.2015, v ktorom sa len stručne konštatuje, že postihnutie F. O. si nevyžaduje osobitnú starostlivosť, nemožno, podľa názoru kasačného súdu, považovať za dostačujúci podklad pre rozhodnutie, pretože toto podanie bez komplexného, individualizujúceho posudzovania špecifik konkrétneho ťažkého zdravotného postihnutia, príp. aj v spolupráci s praktickým ošetrojúcim lekárom, na základe a v porovnaní s lekáorskými nálezmi, nemožno považovať za dostačujúci podklad pre zákonné rozhodnutie. Uvedené stanovisko nemožno preskúmať v rozsahu, či toto nie je v rozpore so zdravotnou dokumentáciou dotknutej osoby, resp. s lekáorskými správami - stanoviskami odborných lekárov.

34. Zároveň žalovaná vo svojom rozhodnutí nerozvedla, na základe akých skutočností dospela k záveru, že sťažovateľka musela mať vedomosť, alebo musela predpokladať, že jej vdovský dôchodok v čase starostlivosti o zdravotne postihnuté dieťa, ktoré nedovŕšilo v období od 12.09.2012 do 11.03.2013 vek 26 rokov nepatrí, a že jej bol vyplácaný bez právneho dôvodu.

35. Podľa § 14 ods. 1 zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby na účely tohto zákona, ak je odkázaná na osobnú asistenciu, opatrovanie alebo sociálnu službu podľa osobitného predpisu.

36. Podľa § 39 ods. 1 a 2 zákona č. 447/2008 Z. z., opatrovanie na účely tohto zákona je pomoc fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorá je odkázaná na opatrovanie podľa § 14 ods. 4, ak tento zákon neustanovuje inak. Účelom opatrovania je zabezpečiť každodenne pomoc fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím pri úkonoch sebaobsluhy, pri úkonoch starostlivosti o domácnosť a pri realizovaní sociálnych aktivít s cieľom zotrvať v prirodzenom domácom prostredí.

37. Je nesporné, že sťažovateľka bola v spornom období poberateľkou príspevku na opatrovanie oboch svojich ťažko zdravotne postihnutých synov, pričom podľa názoru najvyššieho súdu, nemožno od sťažovateľky, ktorá nie je odborníčkou v sociálno-právnej oblasti, vyžadovať znalosť rozdielu medzi osobitnou starostlivosťou podľa prílohy č. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. a opatrovaním osoby s ťažkým zdravotným postihnutím podľa § 39 zákona č. 477/2008 Z. z. Orgány verejnej správy svoju úvahu o tom, že sťažovateľka vedela alebo musela z okolností predpokladať, že sa jej vyplatil vdovský dôchodok v období od 12.09.2012 do 11.03.2013 neprávom, podrobnejšie s ohľadom na jej prípadné odborné vedomosti nerozvedli, čím sa stali ich rozhodnutia nepreskúmateľnými.

38. Kasačný súd dospel k záveru, že rozhodnutie žalovanej nie je vydané na základe presného a úplného zistenia skutočného stavu veci, rozhodnutie nie je dostatočným spôsobom odôvodnené, čo spôsobuje jeho nepreskúmateľnosť, a preto rozsudok Krajského súdu v Košiciach, č. k. 5Sa/45/2017-27 zo dňa 20.08.2019, ktorým žalobu zamietol, je potrebné zmeniť, rozhodnutie generálneho riaditeľa žalovanej, č. XXX XXX XXXX X zo dňa 13.10.2017 zrušiť a vec jej vrátiť na ďalšie konanie podľa §462 ods. 2 SSP.

39. O trovách konania rozhodol podľa § 467 ods. 2 SSP v spojení s § 167 ods. 1 SSP tak, že úspešnej sťažovateľke priznal úplnú náhradu trov konania na krajskom súde a na kasačnom súde. O ich výške rozhodne krajský súd po právoplatnosti tohto rozsudku podľa § 175 ods. 2 SSP.

40. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.